

De vrouw van de theehandelaar

Susanne Popp

DE VROUW VAN DE THEEHANDELAAR

Frankfurt, 1838.

Friederike neemt het lot van de theewinkel
en haar koopmansfamilie in eigen handen.

Vertaald uit het Duits door
Marijke Gheeraert en Hans van Riemsdijk

ISBN 978-90-492-1321-3

ISBN 978-94-023-2750-2 (e-book)

ISBN 978-90-5286-943-8 (audio)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Die Teehändlerin*

Vertaling: Marijke Gheeraert en Hans van Riemsdijk

Omslagontwerp en -beeld: bürosüd

Zetwerk: Crius Group

© S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt am Main 2021

© 2026 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Voor mijn ouders

PERSONAGES

Familie

Friederike Ronnefeldt, geboren in 1807, echtgenote van de koopman Tobias Ronnefeldt

Tobias Ronnefeldt, geboren in 1794, eigenaar van een import- en detailhandel in thee en Oost-Indische manufacturen in de Neue Kräme in Frankfurt

Elise, geboren in 1832, **Carlchen**, geboren in 1833, **Wilhelm**, geboren in 1835, **Minchen**, geboren in 1836 en **Friedrich** (Fritz), geboren in 1838, de kinderen van Tobias en Friederike

Nicolaus Ronnefeldt, geboren in 1790, broer van Tobias, meubelmaker met werkplaats en woning in de Fahrgasse

Christoph Kluge, geboren in 1763, koopman en senator van de Vrije Stad Frankfurt, **Wilhelmine Kluge**, geboren in 1780, de ouders van Friederike, wonen in de Schnurgasse

Käthchen Kluge, geboren in 1803, en **Mina Kluge**, geboren in 1815, de ongehuwde zussen van Friederike, wonen bij hun ouders in de Schnurgasse

Andere personages in alfabetische volgorde

Sophie Aumüller, geboren in 1823, dienstmeisje uit Oberrad, woont bij het gezin Ronnefeldt **

Paul Birkholz, geboren in 1807, arts en musicus, woont in de Gerbermühle, later in de Fahrgasse **

Feng, precieze geboortejaar onbekend, gids van Tobias in China **

- Karl Gützlaff**, geboren in 1803, missionaris, gids van Tobias in China
- Clotilde Koch-Gontard**, geboren in 1813, echtgenote van wijnhandelaar Robert Koch, moeder van drie kinderen, woont in het Haus zur Goldenen Kette aan de Rossmarkt
- Ambrosius Körner**, geboren in 1805, oudste zoon van landheer Hieronymus Körner uit Düren, te gast bij het echtpaar Meyer in Bonn, woont op het landgoed van zijn vader **
- Julius Mertens**, geboren in 1794, voormalig schoolkameraad van Tobias met een duister verleden, woont eerst in het Holländische Hof, later aan de Schöne Aussicht **
- Caroline Meyer**, geboren in 1804, vriendin van Käthchen Kluge, getrouwd met **Theodor Meyer**, privaattoecent theologie, Bonn **
- Amalie Stein**, geboren in 1800, boekdrukker met werkplaats en woning in Offenbach, vriendin van Nicolaus Ronnefeldt **
- Wilhelm Weinschenk**, geboren in 1801, zaakwaarnemer in Tobias' bedrijf, woont in de Ankergrasse (tegenwoordig Karmelitergrasse) **
- Marianne von Willemer**, geboren in 1783, voormalig actrice en muze van Goethe, getrouwd met de bankier Johann Jakob von Willemer, geboren in 1760, woont in de Gerbermühle

*Fictieve personen zijn met ** aangeduid*

DEEL I
Lente 1838

DIE OCEAAN IS ZO ONTIEGELIJK GROOT

Frankfurt, 16 april 1838

Friederike staat voor de etalage van haar winkel in de Neue Kräme. Op een lap blauwe zijde staan een heuse piramide van prachtige lakdozen met Chinese karakters, een sierlijke theepot, twee porseleinen leeuw-
tjes en een paar schaal-
tjes en mandjes met de meest diverse theesoorten: van een kruimelig zwart poeder tot thee met grotere, gekrulde theeblaadjes waarvan de plantaardige oorsprong nog duidelijk herkenbaar is. Op papiertjes staan de namen te lezen: *boui-thee*, *camphu-thee*, *hansanthee*, *souchong* en tussen haakjes de Chinese transcriptie van de namen: *muni-chá*, *cong-fou-chá*, *phi-chá* en *sanout-chá*. Een ingekleurde gravu-
re toont een plant. *Chinese thee in bloei*, luidt de beschrijving. De ooit zwarte inkt is nu echter bruin en verbleekt. Een grote, open waaier dient als andere blikvanger. De prachtige beschildering, een Chinees rotsland-
schap waarin twee mannen thee zitten te drinken, heeft helaas ook ge-
leden onder het daglicht. De hele etalage maakt een kleurloze en stoffige indruk.

Alsof ze een nieuwsgierige voorbijgangster is, en niet de echtgenote van de eigenaar, gluurt Friederike door het raam met daarop in een halve cirkel van gouden letters de woorden *Johann Tobias Ronnefeldt – Oost-Indische thee en manufacturen*. De laatste jaren heeft Tobias niets meer gedaan om met de tijd mee te gaan. Het interieur is sober, de toon-

bank met vitrine onopgesmukt; alleen de mooie porseleinen kopjes en lakdozen springen in die vitrine in het oog. Achter de toonbank staan in open kasten die tot aan het plafond reiken grote bruine potten met witte etiketten die Tobias bij een glasblazerij in Bohemen heeft gekocht met de waarborg dat de inhoud ervan zijn volle smaak behoudt. Waar of niet, het zijn in elk geval dure en zware potten.

Het onderste gedeelte van de kasten, ongeveer tot op de hoogte van de toonbank, bestaat uit rijen kleine en grotere laden met versleten metalen handgrepen. Daarin liggen naast sigaren en tabak, een paar sigarenpijpjes, houten en porseleinen pijpen, zandlopers, kurkentrekkers en een dozijn zilveren suikertangen, kortom allerlei prullaria die om verschillende redenen in het assortiment zijn terechtgekomen en waar niemand echt een overzicht van heeft. In de vier kasten met cassettedeuren aan weerszijden van de toonbank liggen de deels zeer exclusieve zijden, kasjmieren, linnen, wollen en batisten waren: foulards en sjaals, zijden zakdoeken en geruite halsdoeken die ze via Engeland uit Oost-Indië of ook rechtstreeks uit Engeland importeren.

Friederike moet denken aan hun reis naar Parijs, inmiddels vier jaar geleden. Parijs! De Franse hoofdstad heeft een bijzondere indruk op haar nagelaten, vooral de brede boulevards met hun majestueuze bomen, de statige stadspaleizen en, hoe kan het ook anders, de elegante winkels. Het ene al deftiger dan het andere! Niet te vergelijken met de binnenstad van Frankfurt, waar de vakwerkhuisen scheef en krom tegen elkaar aan leunen en de winkelpanden vaak smal en donker zijn. Ze kijkt sindsdien heel anders naar haar geliefde geboortestad met de onverharde straten en hobbelige pleinen. Een paar dagen na hun terugkeer uit Parijs was ze de toren van de dom op geklommen en had ze haar blik over de leikleurige daken van Frankfurt laten dwalen, van het Römer, het uit drie onelegante puntgevelhuizen samengestelde stadhuis, in het westen, naar het oosten, waar je de Judengasse als een zwarte draad tussen de witte huizen ziet lopen.

Het is echter niet eerlijk Frankfurt met Parijs te vergelijken. Haar geboortestad mag dan niet de elegantie hebben van de Franse hoofdstad, maar heeft wel een verleden als kroningsstad. Bovendien bruist de stad, en niet alleen tijdens de jaarbeurzen in de lente en de herfst. In de haven, waar de zwaarbeladen vrachtschepen aanmeren, of in het postgebouw,

het Rote Haus, waar elk uur koetsen uit alle windrichtingen aankomen, kun je het hele jaar door de geur van de wijde wereld opsnuiven. Aan de oever van de Main, aan de Schöne Aussicht en in de aanpalende wijk Fischerfeld zijn na de eeuwwisseling prachtige villa's gebouwd. Direct daarachter ligt de oude brug met de twee molens en Sachsenhausen op de andere oever. Van op de domtoren zag ze het zilveren lint van de Main, waar het licht van de laagstaande zon als goud schitterde in het kielzog van de boten. Ook Offenbach kon ze zien liggen en in de verte Hanau en ook Mainz aan de overkant. Ze kon zien waar de middeleeuwse vestingmuren plaats hadden gemaakt voor brede lanen en parken, en ontwaarde een dikke gordel van bomen en daarachter, op de glooiende hellingen, een paar wijngaarden, bruine akkers en uiteindelijk het blauwgrijze Taunusgebergte.

Friederike staat nog altijd voor de etalage, haar hoofd vol beelden en herinneringen, als de Neue Kräme zich vult met mensen. De middagpauze is voorbij en het nerveuze klingelen van het winkelbelletje van de tabakszaak naast hun winkel, brengt haar terug naar het heden. Ze hoort de stemmen van dienstmeiden die voor de winkel van de weduwe Adler staan te roddelen, van een lotverkoper van de stadsloterij die luidkeels de ras naderende sluiting van de verkoop verkondigt, het ratelen van de koetswielen en het bolderen van een met leer beladen, tweewielige handkar. De bruin, zwart en groen geverfde huiden zijn vermoedelijk bestemd voor de winkel van meneer Funk in de Schnurgasse, een buurman van haar ouders die prachtige tassen en exclusief schoeisel maakt. De hulp van meneer Amstutz, die in de winkel schuin tegenover donsveren, paardenhaar en ander vulmateriaal verkoopt, komt met een gigantisch, in bruin papier verpakt pakket naar buiten en struikelt bijna over een kleine hond die met wapperende oren de hoek om komt gevlogen. Een sliert worstjes die het brutale beest waarschijnlijk bij het vleeskraam op de markt heeft weggesnaaid, bungelt uit zijn bek. Dan krijgt Friederike mevrouw Storch met haar typische trippelpasjes en vandaag toch wel bijzonder scherpe neus in het oog. Ze kan maar beter iets bedenken anders moet ze weer een zenuwslopend verhaal over de liefdadigheidsvereniging van de godvruchtige predikantsvrouw aanhoren. Snel buigt ze zich over Minchens kinderwagen in de hoop dat de bijziende weldoenster haar niet herkent.

Minchen is precies op het juiste moment wakker geworden en straalt haar vrolijk brabbelend aan. Haar bijna anderhalf jaar oude dochter past nog net in de wagen, die, zoals ze zo-even heeft vastgesteld, bedenkelijk piept en kraakt. Niet verwonderlijk als je weet wat die al te verduren heeft gekregen. Minchen is na haar oudste, de zesjarige Elise, Carlchen van vijf en Wilhelm van drie, het vierde kind dat Friederike op deze manier over de hobbelige Frankfurtse straatstenen duwt. Ze kan de kinderwagen nog niet missen en moet haar zwager Nicolaus vragen de vering na te kijken voor die het begeeft. Friederike tilt Minchen op en ziet dan de echtgenote van de Pruisische gezant uit de andere richting naderen. De vrouw stevent onmiskenbaar op haar en de deur van de winkel af.

‘Goedemiddag, mevrouw,’ begroet Friederike de duur, maar toch ook slordig geklede dame.

‘Mevrouw Ronnefeldt. Wat fijn u nog eens te zien!’ Mevrouw von Mahlsdorf praat ook helemaal niet netjes. Ze is van gewone komaf en probeert dat niet eens te verbergen. Ongegeneerd spreekt ze het dialect dat ze van thuis heeft meegekregen. De ‘von’ heeft ze van haar huwelijk met de heer von Mahlsdorf, een jurist, zoals overigens de meeste gezanten én van adel én jurist zijn. Mevrouw von Mahlsdorf gaat vaak zelf winkelen ook al heeft ze waarschijnlijk twee of drie dienstmeisjes en zeker ook een kokkin. In elk geval doet ze niet uit de hoogte en is ze niet ijdel. Vandaag, bijvoorbeeld, hangt haar kraag scheef en aan haar ietwat vormeloze groene hoed bungelt een stoffen bloem aan een draadje.

‘Och, moet je dat lieve ding zien, wat een schatje. Gezond en vrolijk en het evenbeeld van haar moeder.’ Mevrouw von Mahlsdorf streelt Minchens naakte armpje en duwt dan met een zwier de winkeldeur open.

Dingdong.

De nieuwe, glanzende bel, een cadeau waar haar zwager haar met Pasen mee heeft verrast, klinkt rond en vol, stelt Friederike tevreden vast. Dit geluid vindt ze veel mooier dan het hectische geklingel van de sigarenboer. Peter Krebs, hun leerjongen, komt met lange passen aangesnel. Als hij Friederike opmerkt, loopt hij rood aan, zijn hoofd boven de witte kraag licht op als een tomaat. Dat overkomt hem voortdurend ook al is hij al achttien en werkt hij al twee jaar bij hen. Friederike is er nog niet uit of dit alleen bij haar is of dat hij op alle vrouwen zo reageert. Tobias had dit niet in de gaten gehad. Integendeel. Deze vreemde eigenschap van

zijn leerling had hij pas opgemerkt toen Friederike hem erop attent had gemaakt. Gelukkig zijn de neiging om vuurrood te worden en zijn ietwat klunzige optreden – te wijten aan zijn lengte van meer dan één meter tachtig waarmee hij meer dan een kop boven iedereen uitsteekt – de enige tekortkomingen van de jonge Krebs. Hij is een uitstekende leerling: hij is stipt, maakt geen rekenfouten, herinnert zich alle namen en gezichten en vergeet nooit naar het welzijn van de klanten te informeren. Maar bovenal heeft hij een uitstekende neus voor thee. Friederike kan hem met een gerust hart alleen laten met mevrouw von Mahlsdorf.

Ze neemt afscheid en loopt met de vrolijk brabbelende Minchen op haar heup naar het kantoor achter de winkel. De ramen van de lange, smalle ruimte kijken uit op de binnenplaats en bevinden zich achter de buitentrapp waardoor het hier, zelfs overdag, altijd vrij donker is. Tobias is alleen. Hij staat met zijn rug naar haar toe gebogen over een groot vel papier op de tafel voor zich en schrijft iets in een notitieboekje. Ze herkent het boekje waarin hij voortdurend aan het bladeren en noteren is. Haar man is duidelijk niet bezig met zijn boekhouding of correspondentie, maar verdiept in de voorbereidingen voor zijn reis. En zoals zo vaak bezorgt die aanblik haar een naar gevoel.

‘Tobias?’ Ze praat tegen zijn rug, want ondanks het duidelijke klakken van haar hakken op de stenen vloer heeft hij haar niet horen binnenkomen. Afwezig glimlachend draait hij zich om. Hij draagt zijn bruine stofjas. Zijn witte stropdas hangt los en er zit wat inkt op zijn voorhoofd omdat hij de gewoonte heeft zich aan zijn slaap te krabben zonder zijn veer neer te leggen.

Hij ziet er goed uit, denkt Friederike. Van haar vriendinnen weet ze dat het geenszins normaal is dat dat haar dat na bijna zeven jaar huwelijk überhaupt nog opvalt. Maar ja, de meeste van haar vriendinnen zijn dan ook niet uit liefde getrouwd. Ze bekijkt zijn smalle gezicht met het hoge, intelligente voorhoofd en het opvallende kuiltje boven zijn mond. Toen hij ooit van een reis was teruggekeerd met een snor, had Friederike hem meteen gevraagd die af te scheren omdat ze het kuiltje zo had gemist.

‘Friederike! Wat een verrassing.’ Tobias geeft haar een kus op haar wang, neemt Minchen, die haar armpjes al naar hem uitsteekt, van haar over en knuffelt zijn dochter.

Friederike bekijkt het enorme vel papier dat de hele tafel in beslag

neemt. Het is een fijn getekende, gekleurde kopergravure, een wereldkaart. Zoiets heeft ze nog nooit gezien.

‘Zo gedetailleerd! Die kaart moet een fortuin waard zijn,’ zegt ze.

‘Indrukwekkend, vind je niet? Het is een Mercatorkaart die ook voor het navigeren wordt gebruikt. Iemand uit het genootschap heeft die mij geleend.’

‘Ik hoop wel dat je zelf niet moet navigeren,’ antwoordt Friederike schertsend al heeft ze helemaal geen zin in grapjes.

‘Natuurlijk niet. Toch kan het geen kwaad goed voorbereid te zijn. Ik heb onze route nog eens bekeken. We varen langs de westkust van Brazilië, zie je, hier.’ Hij volgt de route met zijn wijsvinger.

‘Maar China ligt toch in het oosten. Is dat geen omweg?’

‘Nee, of misschien wel, of laten we zeggen dat het veel ingewikkelder is. De stromingen en winden zijn veel gunstiger op deze weg. Bovendien slaan we in Brazilië eten en water op. Op de heenweg varen we langs Lissabon en de Kaapverdische eilanden. Kijk, zo. Op de terugweg varen we dichters langs de Afrikaanse kust.’ Tobias’ wijsvinger glijdt over de oceaan.

‘Frankfurt ligt hier toch ergens?’ Friederike wijst op een punt in het midden van Europa, piepklein in vergelijking met de andere continenten.

‘Precies. En dit is China.’

‘Het boezemt me angst in. Die oceaan is zo ontielig groot.’

‘Maar schat toch, dat hebben we toch al ontelbare keren besproken.’

‘Ik ben zo ontzettend bang. Om jou.’ Friederike neemt het kind weer van hem over en duwt haar neus in het zachte haar. ‘En als ik dit zie,’ ze wijst naar de kaart, ‘alleen maar meer.’

‘Ik kom weer heelhuids terug, dat heb ik je toch beloofd. Laten we daar nu maar niet over praten.’ Hij begint de kaart op te rollen en spreekt over zijn schouder verder. ‘Ik bedenk opeens dat we volgende woensdag bij meneer en mevrouw Senftleben op de thee zijn uitgenodigd.’

‘Wij? Bedoel je dat ik ook word verwacht?’

‘Natuurlijk. Het is geen manning. “Met dames” heeft de heer von Senftleben uitdrukkelijk gezegd.’

‘Woensdag wilde ik eigenlijk eindelijk nog eens naar mijn leesclub gaan.’

‘O. Dat was ik helemaal vergeten. Het spijt me, maar ik heb onze beider komst al bevestigd.’

‘Maar vertelde je me onlangs niet dat je meneer von Senftleben niet echt mag?’

‘Heb ik dat gezegd? Zo erg is het nu ook weer niet. Eigenlijk is hij heel aardig en enorm geïnteresseerd in mijn reis. Deze wereldkaart is trouwens van hem.’ Tobias stopt de kaart in de metalen koker en legt die opzij. ‘Kijk toch niet zo, liefje.’ Hij stapt naar haar toe en pakt haar bij haar middel vast. Minchen, gevangen tussen hen beiden, lacht verrukt om beide ouders zo dicht bij zich te hebben. ‘Alsjeblieft, doe me een plezier en ga met me mee.’

Friederike knikt. ‘Natuurlijk. Als het zo belangrijk voor je is.’

‘Dat is het. Dat begrijp je toch wel.’

Friederike begrijpt het. Meneer von Senftleben, wiens gezelschap Tobias normaal gesproken liever vermijdt, heeft vast beloofd een groot bedrag voor de reis te doneren. Tobias zelf kan hooguit een derde van de reiskosten dragen en is aangewezen op weldoeners en geldschieters. In ruil zal hij het Senckenberggenootschap voor natuuronderzoek vermaardheid bezorgen door vlinders en exotische planten te verzamelen en aansluitend een reeks voordrachten te houden. Weinig leden zijn immers zo avontuurlijk als haar man. Ze horen liever anderen over verre landen praten dan dat ze die oorden zelf bezoeken. Ze gunt Tobias alles, maar blij is ze niet met zijn plannen. Niet met zijn ideeën voor de nabije toekomst, noch met de voornemens die aan zijn reis zijn verbonden. Ze kijkt in zijn lachende gezicht, maakt haar duim nat met wat spuug en veegt de inkt van zijn voorhoofd. Vervolgens wendt ze zich van hem af, loopt naar het raam en kijkt naar buiten. ‘Is meneer Weinschenk er niet?’ Het is net alsof ze de man ervan verdenkt zich op de binnenplaats te hebben verborgen.

Wilhelm Weinschenk werkt inmiddels al een half jaar als zaakwaarnemer voor Tobias. Zijn loon vormt maandelijks een behoorlijke kostenpost en sinds Tobias elke kreuzer voor zijn Chinareis opzijlegt, is het financieel krap in huize Ronnefeldt. Toch is de zaakwaarnemer onmisbaar. In afwezigheid van Tobias, het volgende jaar of zelfs anderhalf jaar, moet hij het bedrijf leiden.

‘Hij moest naar Mainz, een paar dingen regelen. Morgen is hij weer terug.’

‘Uitstekend.’ Terwijl haar man een groot journaal tevoorschijn haalt en openslaat op het bureau, blijft Friederike, met de vrede op haar duim zuigende dreumes op de arm, besluiteloos tegen de vensterbank geleund staan. Ze wil iets belangrijks met Tobias bespreken, maar vanwege de onverwachte uitnodiging heeft ze het juiste moment gemist. Ze vindt het moeilijk om erover te beginnen, maar zou zo graag hebben dat Tobias zijn plannen laat varen zodra ze hem vertelt over haar voorgevoel – nu ja, inmiddels is ze er zo goed als zeker van – maar vreest dat dat niet zal gebeuren.

‘Voel jij je eigenlijk al wat beter?’ Tobias haalt haar uit haar overpeinzingen. ‘Je zei vanochtend toch dat je je niet goed voelde.’

‘Dokter Gravius is langs geweest.’

‘Heb je de arts laten komen? Dan moet het iets ernstigs zijn!’

‘Nee, ik ben niet ziek, ik bedoel –’

Op dat moment beent Peter Krebs met grote passen en een rood hoofd het kantoor binnen om een kwitantieboekje te pakken en iets aan Tobias te vragen. De twee mannen praten even met elkaar. Friederike ziet hoe een paar zonnestralen zich tussen de geveldaken een weg banen naar de binnenplaats, de vensterbank bereiken en langzaam de kamer binnenkomen.

‘Het spijt me,’ zegt Tobias als ze eindelijk weer alleen zijn.

‘Je ziet echt heel bleek. Wat heeft dokter Gravius gezegd?’

‘Hij zei dat ik...’ Friederike maakt haar zin weer niet af. Ze krijgt het niet gezegd. ‘Nee, laat maar. We praten er vanavond in alle rust wel over.’

‘Nee, liever niet. Ik zie toch dat je je zorgen maakt. Wat is het, schat. Zeg het nu toch gewoon.’ Hij loopt naar haar toe.

Friederike kijkt in de liefdevolle bruine ogen van haar man en weet dat ze het nieuws niet meer voor hem kan achterhouden. Plotseling weegt het kind op haar arm dubbel zo zwaar en zit haar korset veel te strak.

En dan raapt ze alle moed bij elkaar.

IK NEEM AAN DAT U NIET VAN HIER BENT

Mainz, ook op 16 april 1838

Julius zet de kraag van zijn overjas op. De zon heeft de hele dag geschenen en het was ook echt warm geweest, maar de avonden zijn nog steeds erg koud. Met spijt denkt hij terug aan Marseille. Daar begint de zomer aanmerkelijk vroeger. Die mooie tijd is echter voorbij, zijn spaarcenten zijn bijna op. Nog een paar weken en dan is het potje echt helemaal leeg. Hij moet dringend iets nieuws vinden om de kost te verdienen.

Hij loopt langs de dom naar het Leichhof, het plein bij de zuidingang van de kerk, en zoekend naar een herberg waar hij één of twee glazen wijn kan drinken, loopt hij de Augustinergasse in. Het eten in het pension in de buurt van de Holzturm waar hij onderdak heeft gevonden, was niet veel soeps geweest. De stoofpot smaakte naar niets en het brood had muf geroken. In de donkere en rokerige gelagzaal had hij niet eens kunnen zien wat hij at. Daarom wil hij de avond toch minstens met een fatsoenlijke riesling afsluiten.

Voor de herberg met de naam Le Coq au Vin stopt hij. Hij is al twintig jaar niet meer in Mainz geweest en het verbaast hem hoeveel er is overgebleven uit de tijd van de Fransen. Het Frans is doorgedrongen tot de taal en de gewoonten, en mensen hebben blijkbaar geen haast om ervan af te komen. Hem maakt het niets uit. Na al die jaren in Frankrijk te hebben gewoond, voelt hij zich toch al half Frans. De beslissing naar Duitsland terug

te keren, was niet gemakkelijk voor hem geweest. Toch had het hem enorm opgelucht nog geen achtenveertig uur geleden probleemloos de grens te kunnen oversteken. En zoals het er naar uitziet, blijft hij voorlopig hier.

Twee mannen, pratend met gedempte stemmen, komen hem tegemoet. De omtrek van hun hoofddekseis verraadt dat het politieagenten zijn. Julius heeft geen zin in een confrontatie, opent de deur van de herberg en gaat naar binnen. Zwoele warmte, pijpenrook en het geroezemoes van een hoop mensen overvallen hem. Lantaarns en kaarsen aan de muren en op de tafels verspreiden een schemerig licht. Julius' ogen hebben even tijd nodig om te wennen aan de schaarse verlichting. Na de leegte op de straten, lijkt de kroeg overvol. Minstens een derde van de aanwezigen zijn soldaten, maar er bevinden zich ook een paar vrouwen onder de gasten en een mooi barmeisje met blozende wangen baant zich net een weg naar een tafel. De stemming is uitgelaten en hij ziet geen vrije stoel. Bij de waard bestelt hij een glas wijn, blijft aan de toog staan en laat zijn blik door de ruimte dwalen.

Eén man, in het midden van een luidruchtig gezelschap waar hij niet bij lijkt te horen, valt hem op. De kerel is iets jonger dan hijzelf, misschien midden of eind dertig, heeft rossige krullen, bakkebaarden en draagt een vest met een horlogeketting wat doet vermoeden dat hij secretaris of koopman is. Zijn jas hangt over de leuning van zijn stoel. De man vangt zijn blik op en knikt hem vriendelijk toe. Als een paar minuten later de stoel naast hem vrijkomt, gaat Julius bij hem zitten.

‘Sta me toe. Julius Mertens is de naam.’ Hij heft het glas bij wijze van begroeting.

‘Wilhelm Weinschenk.’ De man heft eveneens zijn glas. ‘Ik zag u binnenkomen. Ik neem aan dat u niet van hier bent?’

‘Het is maar hoe je het bekijkt. Uit de omgeving, maar ik heb lang in het buitenland gewoond.’

Weinschenk wrijft over zijn kin en bestudeert zijn gesprekspartner als een museumobject. ‘Even kijken. Nu zie ik het. U komt uit Wiesbaden!’

‘U zit in de buurt. Frankfurt.’

‘Ha! Dan had ik het toch goed dat u niet van Mainz bent!’

‘En hoe zit het met u?’

‘Hoort u dat niet? Ik ben ook een Frankfurter.’

‘Een stadsgenoot dus, aangenaam. Ambtenaar?’

‘Koopman. Zaakwaarnemer, om precies te zijn. En u? Waar in het buitenland bent u geweest?’

‘Frankrijk. Reims, Parijs, Marseille – in die volgorde.’

‘Bij de Fransen dus? *Enchanté!* En wat hebt u daar gedaan?’

‘Het een en ander, maar ik zat vooral in de champagnehandel.’

Weinschenk knikt waardierend. ‘Champagne? Dat is niet mis. Hier in Mainz zit ook iemand die het al een paar jaar in die branche probeert. Christian von Lauterer heet hij.’

Julius knikt. ‘Ja, ik heb van hem gehoord.’

‘Bent u hier voor hem?’

Julius schudt lachend het hoofd. ‘Nee, geenszins.’

‘Gelukkig maar. Naar verluidt gaan de zaken niet zo goed, maar mensen zeggen natuurlijk zo veel. En wat zijn uw plannen? Wilt u verder champagne blijven verkopen?’

‘Nee, liever niet. Dat hoofdstuk heb ik afgesloten. Ik zoek een nieuwe uitdaging.’

‘Uitdagingen zijn goed!’ Weinschenk drinkt zijn glas leeg, staat op en wenkt het barmeisje. Hij is klein van gestalte, constateert Julius. Vermoedelijk reikt hij maar net tot aan zijn schouder.

‘Hoe heet u ook alweer?’ vraagt Weinschenk nadat hij eindelijk de aandacht van de barmeid heeft getrokken en weer is gaan zitten.

‘Mertens.’

‘Ik heb ook voor u besteld. Voor mijn rekening natuurlijk, meneer Mertens.’

‘Hartelijk dank! En waarin ligt uw uitdaging, meneer Weinschenk?’

‘Ik zit in de theebranche.’

‘Thee?’ Julius gelooft zijn oren niet.

Weinschenk knikt. ‘Thee heeft de toekomst. Het is gemakkelijk te transporteren en eenvoudig te maken. Nog tien jaar en geen mens praat nog over koffie.’

Julius kijkt hem sceptisch aan. ‘Gelooft u dat echt?’

‘Bent u ooit in Engeland geweest? In Londen drinkt iedereen thee. Echt iedereen. Van de eenvoudigste arbeider tot de queen.’ Bij het woord ‘queen’ tuit hij overdreven zijn lippen.

‘Dat is zo, maar smaken verschillen. In Engeland drinkt ook iedereen champagne. Hier daarentegen...’ Julius haalt zijn schouders op en maakt

een weids gebaar naar de luidruchtige gasten in de gelagzaal. ‘U ziet dat dat mensen meer dan tevreden zijn met wat ze hebben. Op uw gezondheid dus, meneer Weinschenk. Wat brengt u hier? Zaken?’

‘Zijn er dan andere redenen? Ik geef meestal de voorkeur aan Wiesbaden. Daar zijn de mensen ontwikkelder.’

‘U hebt dus uw eigen theehandel?’

‘Nog niet.’ Weinschenk grinnikt. Hij lijkt een beetje aangeschoten te zijn. ‘Maar mijn baas vertrekt binnenkort op een grote reis.’

‘En u hoopt dat hij niet meer terugkomt?’

‘Dat heb ik zo niet gezegd.’ Weinschenk kijkt een beetje verontrust.

‘Maar wel bedoeld?’

‘O, nee. U hebt me verkeerd begrepen.’ Weinschenk schudt heftig zijn hoofd en kijkt in zijn glas. ‘Ik drink normaal niet, moet u weten.’

‘Nee, natuurlijk niet. Waar gaat hij heen?’

‘Wie?’

‘Nou ja, uw baas.’

‘Ach, natuurlijk. Naar China.’

‘O!’ Julius knikt goedkeurend. ‘Dat is echt een enorme onderneming. Hij moet heel avontuurlijk zijn ingesteld.’

Weinschenk haalt zijn schouders op. ‘Ieder zijn ding. Ik bemoei me daar niet mee.’ Hij buigt zich zo ver naar Julius toe dat hij met zijn wang diens schouder raakt. ‘Hij zou me anders niet hebben aangenomen. Hij heeft me nodig,’ zegt hij vlak bij zijn oor. Dan pakt hij Julius’ arm en wrijft goedkeurend over de stof van diens jas. ‘De champagne heeft u blijkbaar geen windeieren gelegd. Is dit een Frans pak? De stof en snit zijn echt exquisiet.’ Het duurt even voor hij dat laatste woord heeft uitgesproken. Julius fronst verbaasd zijn wenkbrauwen. Hij wordt niet wijs uit deze Weinschenk. Hij verkoopt een hoop onzin, maar heeft kennelijk een goede smaak. Het jasje, de vest, broek en een overjas zouden hem namelijk een vermogen hebben gekost als hij ervoor had moeten betalen. Maar hij wil nu niet denken aan hoe hij aan de kledingstukken is gekomen. Hij neemt een flinke slok van zijn glas, bestelt nog een riesling voor zijn nieuwe vriend en water voor zichzelf, en blijft Willi Weinschenk uitvragen zonder veel van zichzelf prijs te geven. Bij het horen van de naam van de onbekende avonturier, theehandelaar en baas van Weinschenk kan hij zijn verrassing echter niet verbergen.

‘Ronnefeldt. Johann Tobias Ronnefeldt.’ Het kost Weinschenk moeite de verschillende lettergrepen correct uit te spreken. ‘Kent u hem misschien?’

‘Heeft hij een broer die Nicolaus heet en schrijnwerker is?’

Weinschenk knikt. ‘Dat klopt.’

‘Dan ken ik hem inderdaad. Tobias Ronnefeldt is een oude schoolkameraad van me. Wat een toeval. Wie had dat gedacht! Ik had geen idee dat hij in thee handelt, al heeft hij altijd al van verre landen gedroomd.’

‘Zegt de man die zijn halve leven in Frankrijk heeft doorgebracht.’

‘Kom nu! In vergelijking met China ligt Frankrijk toch gewoon om de hoek. Ik benijd hem!’

‘Echt?’ Weinschenk kijkt Julius verbaasd aan. ‘Vanwege zijn gereis? Maar waarom zou iemand Frankfurt willen verlaten. Zeker als hij thuis zo’n prachtige vrouw heeft,’ voegt hij er met een weemoedige glimlach aan toe.

‘Zozo. De oude rokkenjager is dus goed getrouwd?’

‘Van enig gedoe als donjuan weet ik niets, maar hij is inderdaad met zijn neus in de boter gevallen. Een mooie dame, die kleine meid, een paar jonger dan hij. Je kunt niet zien dat ze al vier kinderen op de wereld heeft gezet. Dat zou ik ook wel willen.’ Weinschenk staart met een glazige blik voor zich uit.

‘Bent u verliefd op de vrouw van uw baas? Het wordt steeds mooier, waarde meneer Weinschenk.’

‘U zult begrijpen wat ik bedoel als u haar leert kennen!’ De zaakwaarnemer begint enthousiast te vertellen. ‘Dat haar, haar figuur, haar houding. En vooral dat mooie snoetje! Je geeft haar geen dag ouder dan achttien, een volkomen onschuldig ding. En toch is ze een echte dame. En dan die glimlach! Het idee dat zo’n wezen me na een lange werkdag een kop thee inschenkt. Neem dat maar van me aan!’

Julius schudt van het lachen. ‘Vandaar uw belangstelling voor thee! Mijn beste Willi. Mag ik u zo noemen. U bent me er eentje!’

‘Ik verzin het niet,’ herhaalt Weinschenk een beetje lallend om vervolgens mee te lachen. ‘We praten wel verder wanneer u haar hebt leren kennen, Mertens. U gaat toch zeker naar Frankfurt? Hier wilt u toch niet blijven, veronderstel ik.’

Julius is weer bedaard. ‘Zoals gezegd, weet ik nog niet waar ik heen wil, maar Frankfurt is zeker een optie. Is het nog steeds zo moeilijk het burgerschap te krijgen?’

‘Was uw vader burger?’ vraagt Weinschenk.

Julius knikt.

‘Dan moet het niet zo moeilijk zijn. Als vreemdeling moet je aantonen over een vermogen van vijfduizend gulden te beschikken en daarnaast moet je nog eens meer dan duizend gulden neertellen voor de inburgering op zich. Maar als zoon van een burger hebt u, voor zover mij bekend, alleen een fatsoenlijk beroep nodig. Natuurlijk valt er nog iets te betalen, hoeveel precies weet ik niet, maar als ik u zo bekijk, is dat voor u vast een kleinigheid. Aha, zó wilt u ze hebben,’ voegt hij eraan toe wanneer hij ziet hoe Julius naar de serveerster kijkt.

‘Welke man houdt daar niet van!’ Julius bestudeert rustig alle rondingen die zich onder de rok van het meisje aftekenen. ‘Toch moet u geen foute conclusies trekken uit één enkele blik, beste Willi. Vertel me eens wat meer over thee.’

‘Liever niet. Straks gaat u me nog beconcurreren.’ Weinschenk steekt zijn wijsvinger op.

‘Acht u mij daartoe in staat? U vergeet dat ik een leek ben als het op thee aankomt.’

‘Ik heb echter de indruk dat u slimmer bent dan u doet uitschijnen.’

Julius kijkt zijdelings naar de zaakwaarnemer, die nu om zich heen kijkt alsof hij zich ervan wil vergewissen dat niemand meeluistert.

‘Bovendien heb ik iets veel beters dan thee.’ Weinschenk wijst voorzichtig naar de leren map aan zijn voeten die hij lijkt te bewaken als zijn oogappel. Julius heeft al een tijdje in de gaten dat Weinschenk voortdurend controleert of de map er nog ligt en vermoedt dat er geld in zit.

‘O ja?’ zegt Julius bewust minachtend. Weinschenk vertoont de typische behoefte aan bevestiging van kleine mannen en heeft niet meer aanmoediging nodig. Als hij echt een geheim heeft, zal hij er mee uitpakken.

‘Houdt u van vrouwen?’ vraagt Weinschenk samenzweerderig. Julius voelt de speekseldruppels op zijn oorschelp en schuift wat opzij.

‘O nee, mijn beste Wilhelm. Zo ben ik niet. Nooit geweest ook.’ Hij haalt een munt tevoorschijn en legt die op tafel.

‘Ik ook niet!’ verzekert Weinschenk hem.

‘Neemt u me niet kwalijk. Ik ga nu.’

‘Maar u weet toch niet wat ik bedoel.’